

Dovid Hamelech's Dogma

שבועות תשפ"ב

מתנת וקרבו לפני הר סיני חיים רפה

246 THE CALL OF SINAI

R. Bernstein

3

One of the classic reasons presented by the commentators for the custom of reading the Book of Ruth on Shavuot is quoted by the *Chidah* in his work *Birkei Yosef*.¹ The final section of the Megillah discusses the birth of Ruth's son, Oved, and then concludes by stating that Oved begat Yishai, who in turn begat David. Tradition states that David HaMelech was both born and died on Shavuot. Thus, on the day which is of such significance for David, we read the story of his ancestress, Ruth.

SOME POINTS TO CONSIDER

Given that he was born and died on Shavuot, we naturally expect there to be significant connection between David HaMelech and that festival. This connection, at first glance, is not obvious.

Shavuot is the time when we received the Torah. The classic association of David is with his *sefer Tehillim* (Psalms). Although *Tehillim* is in fact one of the twenty-four Books of Tanach, nonetheless, it seems

to be associated less with Torah study per se and more with praise and prayer to Hashem. By the same token, although David was the head of the Sanhedrin in his time, his enduring title is that of "נעים ומירית" — the sweet singer of Israel.² How, then, does he come to be so closely associated with Shavuot?

Actually, the personality of David HaMelech seems to dominate not only the Book of Ruth, but even her very name. The Gemara presents the following exposition of the name Ruth (רות):

מאי רות? שיצא ממנה דוד המלך שריוהו להקדוש ברוך בשירות ותשבחות.

What is [the meaning of the name] "Ruth"? [It alludes to the fact that] David HaMelech was descended from her, who sated the Holy One, Blessed be He, with songs and praises.³

Here, too, the focus seems to be on David the descendant and not on Ruth herself. Without taking anything away from the significance of David, was Ruth not a significant personality in her own right?

DAVID'S HARP, THE SHOFAR AT SINAI, AND AVRAHAM'S RAM

In order to properly understand the connection between David and Shavuot, we need to go back earlier to *Matan Torah*, and earlier still to Avraham Avinu.

A fascinating connection between David HaMelech and *Matan Torah* can be observed in the following words of the *midrash* discussing the ram that Avraham offered at the time of *Akeidas Yitzchak* (The Binding

of Yitzchak).⁴ The midrash details the different parts of the ram that were used at various momentous events throughout Jewish history. Among them, it states: "The horn of that ram was sounded at Mount Sinai and the sinews were used for David's harp."

בענין חג השבועות מקשים העולם הערר נפלאה דמה יש לנו היום מעצם יום * מתן תורה, הלא לא נשאר ממנו כלום לדורות אחרי שמשנה רבינו שבר את הלוחות, וכל התורה הנמצאת בידינו עתה היא הנתונה למשה רבינו ביום הכפורים על ידי לוחות שניות. ואם כן למה מדגישים לקרוא לחג השבועות בשם זמן מתן תורתנו.

אבל לאדם יש בחירה. מכוח הנשמה שלנו אנחנו יכולים לבחור לשלוט על אורות ורצונות הגוף. לכן האדם עומד ישר בקומה זקופה, באופן ש"הנשמה שבמוחו" נמצאת מעל בחינת הרוח שעיקר משכנה בלב, ומעל בחינת הנפש ששורה בדם בעיקר בכבד שכולו דם (עפי" נפש החיים שער א' פי"ד).

זוה"ל, לב, פבד - בסדר הזה - ר"ת מלך.

רכד * משה ידבר | שבועות

דוד המלך וחג השבועות

כתב הרמ"א (סימן ת"צ סעיף ט') שבחג השבועות נוהגים לקרוא את מגילת רות.

ובשערי תשובה (או"ח סימן תצ"ד) כתב בשם בכור שור דהטעם הוא משום שחג השבועות הוא יום הולדתו של דוד המלך וגם יום פטירתו, ומגילת רות מספרת ביוחסו של דוד, שהיה נין של רות המואביה.

ושמעתה להקשות שהדבר הזה צריך ביאור גדול, שהרי מדינא אין לחג השבועות תאריך על פי הלוח. חג השבועות חל ביום החמישים לספירת העומר.

דהיינו חג השבועות פעמים שהוא חל בה' בסיון, פעמים בו' בסיון ופעמים בז' בו. הא כיצד שניהם מלאים. פי' ניסן ואייר - חל בה' בסיון, לפי שאנו מונים מיום שני של פסח עד עצרת חמישים יום, ט"ו מניסן שהוא מלא ושלישים של אייר נשארו ה' בסיון. שניהם חסרים - חל בשבעה, וכאשר אחד מלא ואחד חסר - כמו שאנו נוהגים כיום על פי הלוח, חג השבועות חל בששה בסיון.

ואם כן, מה מקום יש לומר שחג השבועות הוא יום הולדתו של דוד המלך וגם יום פטירתו, צריך לדעת מה היה התאריך באותו יום שבו נולד ונפטר דוד המלך, ואת יום זה יש לציין כיום ה"יאהר צייט".

רצונו הטבעי הוא לעשות מצות ולהיטיב כרצון קונו וזהו הכונה קבועה בלב ומומילא אפילו בלא כונה אפשר לזכות במצוה וכאילו כל אדם מישראל כשנאבד ממנו סלע ויודע שלא ימצאנו מיד היה אומר מה טוב היה לו אם ימצא איזה עני את זאת המנה ויוכל לפרנס עצמו ויחיה בכי טוב... ודייק בזה כי עמוק הוא. ולפי דברינו הנ"ל ענין אלוהי הזה הוא שקרבנו לפני הר סיני ופסקה זוהמתו, ונתקדשו לא רק במעלת מצווין ועושיין ובכח לפעול בבריאה אלא גם ברצון טבעי חזק להתקרב אל ה' בכל עת. והוא מסוד של ישראל שעמדו בהר סיני פסקה זוהמתו.

CREATION AT TWILIGHT

The Mishnah in *Pirkei Avo*s lists a number of things which were created on the sixth day of Creation at twilight.⁵ One of the items listed there is Avraham's ram. To understand why this ram would be on that list we need to first ponder the significance of the other items on the list. In fact, we need to ask why there was a list at all!

Rabbi Moshe Alshich explains that the timing of the creation of this group of things reflects two aspects of their role in Creation:

1. First, although these were all physical entities, they also needed to be endowed with spiritual qualities to allow each of them to carry out its mission at the appropriate time in history. In order to allow for this composite makeup, they were created at twilight just before Shabbos. On the one hand, it was still the sixth day of physical Creation, but on the other hand, it was close enough to Shabbos to allow it to partake of the spiritual nature of that day.
2. Additionally, in between the time of Creation of everything else and of these things, something extremely significant happened: man had sinned. The sin of eating from the Tree of Knowledge took place during the sixth day. This places these items in a unique category indeed, for they were the only things to be created after Adam had sinned! Indeed, their being created at that time is more significant still, for if they were created post-sin, it means they were created as a response to sin, i.e., as a means to rectify that sin and restore the world to its earlier pre-sin state.⁶

Although these words themselves can be understood on many levels, the basic approach of the snake's argument emerges quite clearly: The road to sin began by the snake claiming—and Chava believing—that God's instruction to them not to eat from that tree was not given with their best interests at heart! Thus, the snake said: "If you want to succeed fully in life, you may wish to consider making a plan of your own." The snake is forever associated with the sin of slander, for his arguments were based on the contemptible and unforgivable claim that the Hashem, Who had created a world in order to bestow kindness upon man, had other motives in mind when commanding him than man's ultimate good. The results of Adam and Chava being taken in by this claim were catastrophic; moreover, ultimately, these punishments related to the nature of their sin:

- In parting ways from Hashem's plans for them, they thereby distanced themselves from the Source of life and thus brought mortality upon themselves.⁸

initiate its reversal—was Avraham Avinu, and the event which epitomized this reversal was the *Akeidah*. The instruction to sacrifice Yitzchak was one which ran counter to every instinct within Avraham—both human and religious. He was being told to sacrifice his only son, for whom he had prayed and waited all those interminable years until being blessed with him at the age of one hundred; and in whom he saw the one who would continue to spread the message of monotheism in the world. Moreover, offering Yitzchak as a sacrifice was totally antithetical to—and would completely undermine—Avraham's own message that Hashem's ways are those of kindness which utterly reject acts of cruelty such as child-sacrifice.

Avraham's response to all of these thoughts was to put them aside in the face of a Divine command. The mindset which allowed for this decision was that which states, "If this is what Hashem is commanding me to do, then by definition it is the best thing for me to do." In aligning his will absolutely with that of his Creator, Avraham began the process of closing the distance which had formed with the sin of Adam and Chava. As such, the culmination of the *Akeidah* saw the entry of the something which had been created for just this restorative process—the ram, which Avraham then offered as a *korban*.¹¹ The word *korban* derives from the word *karov* (closeness), for an act of sacrifice brings a person closer to Hashem. Offering this ram signified the first step in reclaiming the closeness which had been lost when man sinned on the sixth day of Creation.

NAASEH V'NISHMA—OUR FINEST HOUR

As mentioned above, the midrash informs us that the shofar which sounded at Mount Sinai was taken from Avraham's ram. This means that, in some way, the occasion of *Matan Torah* partook of the same quality as the *Akeidah* itself and, ultimately, echoed its theme.

How is this so?

The phrase with which the Jewish People received the Torah was "*Naaseh v'nishma*—We will do and we will listen."¹² A moment's

reflection on this phrase will reveal that it actually doesn't seem to make any sense at all. What, exactly, were we planning to "do" before we "listened"? Prior to hearing the mitzvot, we would have no idea what they involved! The correct order, seemingly, should have been "We will listen and we will do"! What, then, is the meaning of "*naaseh v'nishmah*," and why was it the most appropriate way—indeed, perhaps the only acceptable way—for us to receive the Torah?

The commentators explain: Of course, on a practical level, we cannot perform mitzvot until we have heard what they are, and in that respect we need to "listen" before we "do." However, the placing of "*naaseh*" before "*nishma*" reflected our full preparedness to perform the mitzvot even before we had heard what they are! What we were saying was, "We do not yet know what the mitzvot entail, but we do not need to know in order to accept them. It is sufficient that Hashem commands them for us to accept them; for if this is His will, it must by definition be the best thing for us."

Upon reflection, this proclamation was essentially a national expression of the level that was attained at the *Akeidah* all those years ago by our forefathers, Avraham and Yitzchak. At Mount Sinai, our map for success was completely aligned with Hashem's map for us. As such, the sound which accompanied that occasion was produced by an instrument that was itself introduced at the time of the *Akeidah*—a shofar from the ram of Avraham!

THE STRINGS OF DAVID'S HARP

The midrash further informed us that the sinews from Avraham's ram became the strings on David's Harp. Now, David's songs which form the Book of *Tehillim* are not about accepting the Torah. In what way, then, do they reflect the "legacy of the *Akeidah*" as discussed so far?

The answer is that one's attitude toward the mitzvot that Hashem has given him will be paralleled by his attitude toward the life circumstances Hashem has given him, for Hashem is the Source of both. In the same way that the snake breeds suspicion over whether Hashem's commandments are really what is best for man, so too, he will claim that

perhaps the situations Hashem has given the person are also not what is best for him.

Conversely, as one's map for success becomes more aligned with that of Hashem, he will relate to the situations in which Hashem places him with the same attitude that he adopts regarding mitzvot: "If this is what Hashem has given me—it must be what is best for me." In this respect, one's response to times of adversity whose meaning he cannot fathom will mirror one's response to mitzvot whose meaning he likewise cannot fathom.

This brings us to the Book of *Tehillim*. What is most striking about this book is that over the course of its 150 chapters, it contains songs composed for all of life's events: both those that are happy and those that are tragic. There are songs composed when David was in a state of exultation as well as when he was running for his life. In composing this book of songs to Hashem, which encompasses all of life's experiences, David was affirming the Source of all of those experiences—as well as their ultimate value.

This is what is being referred to by the Gemara, mentioned above, which states that David "sated" Hashem with songs and praise. Satiation represents a full experience with nothing missing. *Tehillim* is "full" in that it contains a song for all of life's situations, not just for half of them.

* Indeed, summing up this idea, we could say that *Tehillim* is to life what "*naaseh v'nishma*" is to Torah! It expresses a full acceptance of all the situations that Hashem sent David's way as being of ultimate benefit and meaning. Hence, those songs, too, were played on a harp whose strings came from Avraham's ram.

In this light, we can understand the connection that exists between David HaMelech and the Festival of Shavuot—the day on which he was both born and died. We asked: Shavuot is about receiving the Torah; as such, how does this day come to attain a special connection with David, composer of the Book of *Tehillim*? Now, however, we understand that there is, in fact, a very deep and profound connection between them. David's *sefer* is not formally about Torah. However, it takes the selfsame attitude with which we received the Torah, broadens it, and applies it to the totality of life!

ROOTS

With all this in mind, let us return to Ruth, about whom our Megillah is composed and whose experiences it chronicles. The theme that runs through the entire Megillah is Ruth's heroic and noble responses to situations of adversity—from the death of her husband to the plight of her widowed mother-in-law, Naomi, to her loneliness and abject poverty when she accompanies her back to the Land of Israel. In all these situations, Ruth conducted herself with generosity, modesty, and nobility, thereby indicating that she saw essential value in them all. In truth, we could say that Ruth's life represented in action what David's songs would later express in words. What this ultimately means is that the ideas and attitudes which culminated in *Tehillim* began with the experiences of Ruth.

16 WHY WE CELEBRATE / 269

Filled with *Eemunah* and *Bitachon*

Yet despite each hardship, Dovid was the consummate *ba'al emunah*, continuously turning to Hashem in the *tefillot* that comprise much of *Sefer Tehillim*, trusting in His infinite kindness that lies undetected at the source of each ordeal, and believing that from each hardship would ultimately spring

forth the salvation that would illuminate the darkness. This is as Dovid states in *Tehillim* (116:3-4), *צָרָה וְגִעוֹן אֶפְקָצָה וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא — Distress and grief I would find, and in the Name of Hashem I would call out, and (ibid. pasuk 13), פֶּסַח וְשׁוֹעֲלוֹת אֶשָּׂא, וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא — I will lift the cup of salvations, and in the Name of Hashem I will call out. The identical expressions used by Dovid for both despair and salvation illustrate that he viewed each predicament equally,³³ each having been sent by an all-powerful and loving King.*

17a Dovid Hamelech understood that there is not a single aspect or event that transpires in This World that is not wrought by Hashem's Divine Providence. He recognized and revealed to all that Hashem is at the root of both *chesed* and retribution, and ever present both at times of joy and those of sorrow; he therefore thanked Hashem for both.

For even the darkest periods of life, trying as they may be, are sent by Hashem to benefit us. We may not always merit understanding why they are to our benefit and how they are truly kindness in disguise, but we have *emunah*, faith, that indeed they are. Ultimately, when Hashem's Majesty is revealed at the end of days, we will gain this perception and understand the mysteries we could not understand with our limited intellect. We will finally be made aware of Hashem's Guiding Hand that was orchestrating each detail of our lives, like a conductor orchestrating the most masterful symphony imaginable, and we will understand how it brought us to exactly where and what we were intended to be. Dovid Hamelech brought mankind a step closer to this perception. It was this ability that made him more fitting than anyone else to be the *Melech Yisrael*, for he utilized his own kingship to bring the world to the recognition that Hashem is the true King and Controller of the universe.

"Am I Not a Chassid?"

The Gemara continues by quoting a *pasuk* (*Tehillim* 86:1-2), *הַפְלֵה לְדָוִד וְגו' שְׁמִרָה נַפְשִׁי בִּי חֲסִיד אֲנִי — A prayer of Dovid... guard by soul, for I am a chassid?* According to one opinion cited in the Gemara, Dovid was asking Hashem, *Master of the World, am I not a chassid? For all [the] kings of the east and west sleep until three hours into the day, and I [At] midnight arise to offer thanks to You* (ibid. 19:62). Why is it specifically this act from among Dovid's many great acts that earns him the title *chassid*? At the root of the word *chassid* is *chesed*, kindness.³⁴ As mentioned above, the night is a period

marked by the Attribute of Strict Judgment, a period of time when Hashem's mercy is difficult to sense. Yet it was Dovid who drew light even into that far-removed region, rising at midnight to thank Hashem and illuminate the darkness with an awareness of His *chesed*. Dovid's unbreakable faith and trust in Hashem, coupled with his intense yearning for His closeness, revealed the darkness to be what it truly is — a veil that masks Heavenly kindness, waiting to be showered upon His beloved Nation. As a result, it is specifically this act that earned Dovid the title of *chassid*, because it represents the very essence of Dovid Hamelech — the ultimate receptacle in revealing Hashem's Majesty and ever-present kindness in all aspects of creation.

19 The Torah Reveals Hashem's Majesty in the World

For this reason are Dovid Hamelech's birthday and *yahrtzeit* specifically on Shavuot, for the Yom Tov of Shavuot celebrates our receiving the Torah, whose holy light reveals the spirituality vested in even the most mundane and physical elements of creation. When the nations of the world see an ox or a pit dug into the earth, they see gross physicality; a Torah Jew sees an entire *masechta* and a multitude of *halachos* that take toil and effort to master. Even the tiniest detail of the world becomes evidence of Hashem's unfathomable wisdom and kindness. World events as well as personal life experiences become viewed through the lens of the Torah. The Torah is the great light that reveals Hashem's Majesty over each aspect of the world in which we live.

אָפּה ל'מָשֶׁל אָנִי אָפֶתֶח בְּכֹנֹר חִידָתִי.
I will incline my ear to the parable, I will solve my
riddle with the harp. (Psalms 49:5)

עוֹרָה בְּבוֹדִי עוֹרָה הַנָּכֵל וְכֹנֹר.
Awake, my soul awake, O lyre and harp!
(Psalms 57:9)

צָרָה וְיָגוֹן אָמְצָא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא.
Trouble and agony will find me, and the name of
HASHEM I will exalt. (Psalms 116:3,4)

No matter what David experienced — good or bad, bitter or sweet, failure or fortune — he never ceased praising and thanking God. What was the secret of his mysterious ability to rise above every circumstance?

* R' Yonasan Eibenschutz, a man who was himself no stranger to suffering, writes in *Yaaros Devash* that the riddle of David's incessant singing and good cheer can be solved בְּכֹנֹר, with the harp. A careful study of the workings of a harp will give us an insight into David's management of troubles and trials and will serve as a model for our own lives.

→ The harp emits the richest sound when its strings are very taut. The harpist then plucks them, stretching the strings even more tightly before releasing them to vibrate resonantly.

David saw himself as a musical instrument created for the purpose of making music for God, a music which would be made even sweeter and stronger by tension. Crises tugged at him from all sides; he was torn in every direction by an endless stream of problems and tribulations. While others might dread such difficulties, David saw himself as a harp, whose strings must be pulled tightly to make music — and which, unplucked, remains entirely mute.

Thus, David's approach to affliction is no enigma at all. To him, adversity was not an unwelcome intruder, but rather an essential catalyst for a meaningful life. He sang constantly, under all circumstances, for he was delighted that God endowed him with the strength and skill to make the best of every situation.

23

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׁבַרְשֵׁת בְּרָאשִׁית כְּתוּב "וְכָל שִׁיחַ הַשְּׁדָה טָרַם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשׂב
הַשְּׁדָה טָרַם יִצְמַח כִּי לֹא הַמְטִיר ה' אֱלֹקִים עַל הָאָרֶץ, וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת
הָאָדָמָה" (ב' ה') וְאוֹמֵר רַשִׁי - "וּמִטְּ לֹא הַמְטִיר לְפִי שְׂאֵדָה אֵין לַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה וְאֵין
מְכִיר בְּטוֹבָתָן שֶׁל גִּשְׁמִים, וְכִשְׁבָּא אָדָם וַיֵּדַע שֶׁהֵם צוּרִךְ לַעֲלוֹם הַתְּפִלָּה עֲלֵיהֶם וַיִּרְדּוּ
וַיִּצְמָחוּ הָאֵילָנוֹת וְהַדְּשָׁאִים.

רואים שכל מטרת העולם היה כדי שהאדם יתפלל עליהם, וכל מטרת האדם הוא להתפלל, ולפיכך מבעה זה האדם.

והיינו שהתפילה היא הסמל של האדם. כאשר רוצים להגדיר מה זה אדם, מגדירים אותו כמתפלל. א דאונער.

עבודה שבלב

מאידך, איתא במדרש "ועבדתם את ה' אלקיכם" - זו תפלה, וכן הוא אומר "ולעבדו בכל לבבכם" (דברים י"א, י"ג) איזו היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפלה וכן הוא אומר בדניאל (ו', י"ז): "אלהך די אנת פלח ליה בתדירא הוא ישיזבינך". וכי יש עבודה בבבל אלא זו תפלה.

מאי טעמא תפילה נקראת "עבודה".

ואמר הסבא מקלם, כי כאשר אדם קם בבוקר, והוא ב"ה מרגיש היטב, אבריו בריאים והוא בריא וחזק להתחיל בעבודת יומו, לכאורה אין הוא רואה לעצמו כל צורך להתפלל.

על מה ולמה. איזה צורך יש לו להתפלל כאשר כל חייו מתנהלים על מי מנוחות.

העבודה היא לדעת ששום דבר מכל זה אינו שלך. מי שאומר "שלי" יש לו חסרון גדול באמונה.

לכאורה, אלה הם דברים פשוטים בתכלית, אולם אם נתבונן באמת אל תוך עצמנו בנקודה הפנימית ביותר, נבחין עד מהרה כי כך הם פני הדברים אצל כל אחד ואחד מאתנו.

יו"ט שבועות, יומא דהילולא של דוד המלך ע"ה, דוד המלך היה בזאת הבחינה שהיה משורר ומבקש להתקרב דייקא בהיותו מרוחק, והמקראות הגבוהים ביותר שמבקש וכוסף להתקרב לאלקים, כולם נאמרו בעת גלותו ועוניו; ראה מה כתיב בו (מלכים טו, א) 'מזמור לרוד בהיותו במדבר יהודה', שהיה במקום הקשה ביותר, מקום רעב ומוות, ודייקא שם זעק ואמר 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועייף בלי מים' (טו ג), כי דייקא מי שהוא מרוחק ונמצא בבחינת צמא למים, אין מים אלא תורה, יש לו סיוע גדול לשוב ולהתקרב אליו יתברך שמו. וכן בהיותו מגורש מביתו, 'לרוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשהו וילך' (טו ג), בעת שהיה צריך להסתיר עצמו ולנהוג כמי ששף מדעתו, מהו אומר (טו ג) 'אברכה את ה' בכל עת תמיד תהלתו בפני', כי דייקא בעיתות אלו נגלה סיוע מיוחד לכל אדם שיכול להגביה עצמו ולהתקרב אליו יתברך.

הכוח דוד המלך ע"ה שמתעורר בכל שנה ביומא דהילולא דיליה לכל איש ישראל, שיוכל להתקרב ולהודות בכל המצבים והזמנים, וגם מי שעומד בבחינת ויעמדו מרוחק, בעמידה בשמאל, אמנם מרוחק ה' נראה לי, יכולים לשוב ולהתקרב ביתר שאת ועז.

תפילה

זמלך, מכריז על עצמו ואומר: "ואני תפילה". והיינו שדוד המלך בעצמותו הוא התפילה בעולם.

כן, כיון שהתברר לנו בריש הדברים, כאשר שאלו אנשי אלכסנדריא את רבי הושע בן חנניא, מה יעשה אדם ויחכם, ולמסקנה השיב להם: יבקש רחמים ממי שמה שלו, שנאמר: "כי ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה". והגמרא מסיקה ואומרת: שמע לן, דהא בלא הא לא סגי.

כן, כיון שביום חג השבועות, הוא יום מתן תורה, אזי כחלק מקבלת התורה של כל ישראל בכלל ושל כל אחד ואחד בפרט, עלינו לקבל גם "תפילה", דהא בלא סגי.

זמלך שהוא הוא התפילה, על כן נקבע שחג השבועות הוא יום הולדתו וגם יום מיתו של דוד המלך. לא התאריך בשנה, אלא יום חג השבועות דייקא.

מה היא סמל האדם

שמר אתה בקר וגם לילה אם תבעין בעיו שבו אתיו". "אם תבעין בעיו" פירשו בו דהיינו תפילה של שחר.

א (בבא קמא דף ג' ע"א) מאי "מבעה" רב אמר מבעה זה אדם.

לט, ה) אדם מקדש א"ע מעט מקדשין אותו
 הרבה, כי דרך הזה הוא בכל הענינים השייכים
 לעבודת הבורא, וזה פתחו לי פתח כחודו של
 מחט ואני אפתח לכם וכו' (שהש"ר פ"ה פס'
 ג, ז), כי תמיד ההשפעה והארה העליונה
 באה יותר ויותר מכפי ההכנה כנ"ל. וזה
 הענין של נשמה יחירה בשבת שלכן נקראת
 'יחירה', מפני שהיא תמיד באה וקדושה
 יותר ויותר מכפי ערך ההכנה שמכין האדם
 את עצמו על השבת, הנה זה הפי' של 'חמלה
 גדולה ויחירה חמלה עלינו', וזה ההארה
 היחירה שבאה לאדם יותר מכפי ההכנה, הוא
 'חמי' חמלה ורחמנות הש"י עלינו, והיא נקראת
 חיה יחירה 'חמי' חוספת כחובה כנ"ל. והנה
 על 'חמי' של חוספת ההארה הנ"ל שיך שפיר
 לשון חפלה וסתר לבנו, ומן בלבו לאהבה
 וליראה שמך, ר"ל שישפיע לנו קדושה יחירה
 באהבה וזיראה יותר מכפי הכנתנו ומעשינו,
 ומה שכתוב הכל ידעי שמים חוץ מיראת שמים
 הוא מוסב על הכנת האדם בצמירתו הטובה,
 עבדה"ק. נמצא כי עבודתנו הוא ההכנה עד
 כמה שצרכנו, ואח"כ מוטל עלינו להתפלל
 על תורה על דביקות במצוות, על אהבה ויראה,
 הכל תלוי בכח החפלה, כי ענין ההכנה מלך

מעשינו הוא צמדה ממומנמת מאוד, כמה יך
 צדינו להכין, הלא כל ההכנה שלנו הוא דבר
 מועט מאוד, כמו שאיתא בתפארת שלמה
 הנ"ל, ומשם והלאה הכל תלוי בחפלה, ויכולים
 לזכות לחמלה גדולה ויחירה, הרבה יותר מכפי
 ההכנה, והכל ע"י חפלתנו.

בבר אמרנו כי היום מסוגל לחפלה, ויש
 להוסיף כי היום מסוגל לחפלה על
 גאולה כלל ישראל, כי קוראים מגילת רות
 שהוא מיוסד על לידת נשמת משיח בן דוד,
 ויש ציוס הזה כח לעורר הגאולה השלימה.

לפיכך צריך לשפוך הרבה תפילות
 ותחנונים ביום זה ובימים שלפניו
 שיפתח ה' את עיניו בתורה, שהרי זה כל
 האדם, בלא על עצמו בלבד אלא שיזכה
 לגדל בנים ובני בנים חכמים ונבונים
 אוהבי ה', יראי אלקים, אנשי אמת, זרע
 קדש, בה' דבקים, ומאירים את העולם
 בתורה ובמעשים טובים ובכל מלאכת
 עבודת הבורא. וכדברי הפלא יועץ (אות
 ע עיר עצרת) "ומה טוב דבר בעתו, לשפוך
 נפשו בימים האלה ובזמן הזה, שיזכה
 הוא ובניו לכתרה של תורה, ללמוד
 וללמד לשמור ולעשות".

וכבר אמר הרה"ק רבי ברוך ממעזיבז
 זי"ע (בוצינא דנהורא החדש, שבועות), שיום

הדין של חג השבועות תחמו וחשוב יותר
 מיום הדין של ראש השנה, כי ברה"ק דנים
 כמה יהיו מזונותיו של אדם, "א בילקע
 ארויף א בילקע אראפ" (היינו שנידון כמה
 פרוטות לחם יתנו לו במשך השנה הבאה), ועל

הרצון להתפלל מעומקא דליבא, ב"תחנונים ידבר רש" גם כאשר הכל מתנהל בשובה
 ונחת, על כך אמרו חז"ל: איזו היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפלה.

עבודה שבלב דייקא, כי אכן אין איש מחוץ לקירות לבבך שיודע את מכמני מחשבותיך.

הלכה חג השבועות והלבוב רלג

לארנן. אבל עכ"פ הדברים מדברים לעצמם
 כי צרכת אהבה רבה הוא דבר הנרין לאומרו
 צוונה וצמחיות.

ברבת אהבה רבה והכונה זה הוא יסוד
 להצלחה בלימוד התורה והסייעתא
 דשמיא לכל עניני עבודה ה' של כל היום,
 ידועים דברי הרבי ר' יהונתן זי"ע ביערות
 דבש (דיוש ד) כי יום שלא כוון בחפלה לא
 חידש חידושי תורה, מי לנו גדול מהרבי ר'
 יהונתן בפלפול התורה, חיבוריו 'אורים
 ותומים' ו'כרמי ופלמי' הם מלאים חריפות
 ועמקות התורה, והוא מעיד על עצמו שיום
 שלא כוון בחפלה ובצרכת קריאת שמע לא
 חידש חידושים, כי תורה לא שיך לחלק השכל
 והמוח של האדם, חידושי תורה אמיתיים
 באים מסייעתא דשמיא, וזה הוא הכונה
 שצריכין לכוון בצרכת אהבה רבה, כי בתחנונים
 לפני המקום זוכים לתורה, להאר עינינו
 בתורתך. וכן סיפר הגר"ז מלצר זי"ע שרבו
 הנצי"צ מוולאזין זי"ע אמר לו שכל יום שלא
 בכה באהבה רבה לא מקר שיעור באותו יום.
 ואם יום זה של עצרת מסוגל לחפלה, הרי
 ביותר הוא מסוגל לחפלה על השגה בתורה
 ועל דביקות בתורה ודרכי העבודה שנצטוו
 עליהם בהר סיני. ולכן ההמשכה של יום זה
 הוא ההירות בצרכת אהבה רבה.

שבועות נקרא בתורה יום הזכורים, ופי'
 רש"י (סנהדרין יא, ז ד"ה על האניב),
 שנקרא יום הזכורים בגלל הבאת זיכורים של

כל יחיד ויחיד, הרי שיום זה נקרא בתורה
 על שם מצות זיכורים, ולמידין אנו מזה, כי
 עבודת היום הוא חפלה, עפ"י המדרש
 תנחומא (ר"פ כי חוה) אפה משה ברוח הקודש
 וראה שבת המקדש עמך ליחיד, והזיכורים
 עמדין ליפסק, עמד והמקין לישראל שיהיו
 מחפלין ג' פעמים בכל יום, הרי שענין
 זיכורים צומנינו בתוך עומק הגלות הוא
 עבודת החפלה ג"פ ציוס. ומה אנו למדיש
 כי עצרת הנק' יום הזיכורים הוא יום חפלה,
 ומן להתחזק בעבודת החפלה.

ויש לכל אחד הכח להתחזק בחפלה, בכוון
 * של דוד המלך ע"ה, כי דוד ה' מציאות
 של חפלה כמו שאמר על עצמו (תהלים קט,
 ז) 'ואני חפלה', שכל מהותו ועצמותו ה'
 חפילה. ובכוון יכולין בני ישראל לבוא להתפלל
 לפני ד' כראוי, ובשבעות יש לנו עמו של
 דוד המלך, שולד לא (כמו שהציג השערי תשובה
 סי' תל"ד ו' בשם הכתר שור), פי' שאז נמגלה
 כוחו לכלל ישראל. ובעת הזאת נתוסף כוחו

ודבר זה הוא עבודת האדם צעת שגפר
 * מהי"ט, ליקח אחר נקודה זו, להתחזק
 בעבודת החפלה. ויש להרגיש אם מעצרת
 ועד החג הדין הוא שמציא וקורא, הרי זה
 מורה שחששים אלו עד סוכות הם זמנים
 מיוחדים לחפלה, היכולת להתפלל כראוי
 במקופה זו הוא צניקל יותר, כי הוא זמן
 הבאת זיכורים, והחפלה שחיקן משה במקומה

ונדבר מפרט אחד בחפילה הנוגע לעבודת
 היום במיוחד, והוא ענין הכונה
 בצרכת אהבה רבה, החולדות יעקב יוסף (פי'
 ואר) מציא בשם הבעל שם הקדוש 'וכמו
 ששמעתי בשם מורי מה שנאמר לו משמים
 טעם איחור ציאת משיח, שאין מאריכין באהבה
 רבה, ובשפוטות יש להצין הכונה עפ"י ד' הגמ'
 (מדיס פא, א) שהגלות בא בסיבת לא צרכו
 בתורה חמילה, וא"כ חיקון הגלות הוא אמירת
 הצרכה צוונה ובשמחה, ולכן צרכת אהבה
 רבה היא הנהגה הנכונה. והש"ר א'
 מן השומעים דלכן מחפליים בסוף צרכת
 אהבה רבה על קיצוץ גלויות, כי כחולאה
 מכונה הצרכה יכולין לבקש וחוליכנו קוממיות

כן אף מי שגזר עליו צמצום במזונותיו ח"ו אכתי אין חסרונו אלא בגופו הגשמי, אבל אם לא יצא זכאי בדין בשבועות שדנים את האדם בעניני רוחניות הרי יחסר לו דברים שנשמטו תלויה בהם, והלא בלא התורה אין לו לאדם חיים ואיך יהיה את ימיו עלי אדמות, לכן יאזור כל איש כגיבור חלציו ולהרבות לבקש רחמים ותחנונים שיזכה לחיים של תורה ויראת שמים.

שצח בן מלך • ספירת העומר וחג השבועות

מספר תהילים ניתן ללמוד כיצד היא צורת היהודי הנכונה

יסודי התורה ותר"ג המצוות שציונו ה' ית"ש מפורשים הם בתורה. אולם צורתה העליונה של היהודי אשר מתהלך עם ה', כיצד נראים החיים בפועל כאשר הם חזורים עם ידיעת ה' והכרה בהשגחתו ומלכותו, וכיצד צריך להיות היחס הנכון לתורה ולמצוות. מהו המצב הנפשי והנשמתי בעמידת האדם לפניו ית"ש, ומה המה הדרגות העילאיות של דביקות בה' ותסיסת רגשות קודש והשראת רוח קדושה, אליהם יכול הוא להגיע, כל אלו הם עדיין דברים שטעונים לימוד ועיון.

והנה נושאים ועניינים אלו בידנו למצוא בספר תהילים, והאף אמנם שספר תהילים מיסודו אינו ספר של מוסרים והדרכות, כי אם מזמורים שהיהודי משוחח בהם עם השי"ת, תהילות שבחים ובקשות, מגוון סוגי הבעה שיש לאדם מול אלקיו וביטוי רגשות הפועמים בקרבן, אולם עבור המתבונן בסגנון ותוכן המזמורים והרגשות הגלומים בהם אין ה'תהילים' רק ספר של השתפכות הנפש, 'תהילים' הוא הספר בו מתוארים השקפתו ורגשותיו וצורתו של היהודי המושלם. זהו הספר שיש לנו ללמוד ממנו כיצד צריך להיות ולהראות היהודי. מה הם רגשותיו ותחושותיו, מה הם שאיפותיו ומשאת נפשו ולאיהם דברים הוא צמא ועורג. איזה דברים הם אושרו ואלו עיסוקים הם שעשועיו, את מה הוא אוהב וחושק ומה הוא שונא ומתעב.

מבחינת זו 'תהילים' הוא הספר היסודי ביותר לאחר התורה עצמה, כי הוא מתאר את מצבו ודרגתו של היהודי לאחר שהחזיר והפנים את תוכן מצוות התורה וערכיה בקרבו. ואכן חז"ל השוו בין תהילים לתורה, וכדאיתא במדרש - משה נתן להם חמשה

חומשי תורה, וכנגדם נתן להם דוד ספר תהילים שיש בו חמשה ספרים (מדרש תהילים מזמור א).

* התורה מלמדת את העקרונות ואת עצם המעשים, ספר תהילים מלמד אותנו איך חי האדם בפועל עם הקב"ה ועם התורה. בתורה נכתבו השרשים, בתהילים כבר מתואר מצבו וצורתו של היהודי החי לפיהם. כל יסודות ההשקפה היהודית נעוצים בפרקי התהילים - אמונה, בטחון, דביקות, השתקקות לה', השגחה פרטית על כל צעד ושעל, שכר ועונש, שאלת צדיק ורע לו, המבט על התורה, המבט על הבריאה, וצורת העמידה לפני ה'. כמעט כל מזמור הוא יסוד מחודש בעבודת ה', תהילים מהווה מקור מרכזי ליסודות היהדות.

החיידוש של ספר תהילים - התורה והמצוות כנועם ועונג

* אחד היסודות העולים ומתבלטים ביותר בסגנונו של ספר תהילים הוא הנעים והאושר שישנם בקיום המצוות. אם בסגנון המפורש בתורה המצוות נחשבות כחוב

ועול על האדם, והעבודה לה' מתחייבת בהכרח, בתהילים אנו מוצאים גישה רוממה לפיה המצוות הם אושר לאדם, עונג ושעשועים.

וכפי שדוד המלך חוזר ושונה שוב ושוב - הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים (מזמור יט). טעמו ורואו כי טוב ה' (לד). כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי (טג). אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש - שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו (כז).

במיוחד בולט הדבר במזמור תמניא אפי (מזמור קיט) שכל המזמור כולו עוסק בשבח ויקר התורה והוא אכן פותח ב'אשרי' - אשרי תמימי דרך. התורה אינה מופיעה כאן רק כשיעבוד ותביעה אלא 'שעשועים' - בחוקותיך אשתעשע לא אשכח דבר - גם עדותיך שעשועי אנשי עצתי - ואשתעשע במצותיך אשר אהבתי. יבואוני רחמך ואחיה כי תורתך שעשועי. תאבתי לישועתך ה' ותורתך שעשועי.

איתא בחז"ל - עמד משה לברך את ישראל וכו', והתם ב'אשריך ישראל מי כמוך'. כיון שעמד דוד פתח במה שחתם משה, ואמר, אף אני אברך את ישראל ב'אשרי' (מדרש תהילים א).

התורה מצד עצמה היא חוב על האדם, אולם כאשר זוכה האדם לקיימה אזי יודע ומרגיש שהיא הזכות והאושר הנשגבים ביותר. זוהי השלימות הבאה לאחר כך. בסופו של דבר מגיעים להבנה ותחושה של 'אשרי' מי שדבק בה' ובמצוותיו הדבר מסב לו רוממות נועם ואושר. ואכן בספר התורה רק בסופה מצויין ה'אשרי'.

אולם דוד המלך פותח מיד ב'אשרי', כלומר שכל ספר התהילים כבר מבוסס על הדרגה שהדביקות בה' והליכה בדרכי התורה היא 'אשרי', דהיינו שמרגשים חביבות אושר ונועם בלימוד התורה ובקיום מצוותיה בקירבת ה' ובהליכה בדרכיו. והוא מה שאמרו שם במדרש - אמר רבי וכו' עשרים ושתיים אשרי כתיב בספר תהילים. ולמה, כנגד עשרים ושתיים אותיות. ומשמעות הדבר שזהו היסוד המקיף את הכל בספר תהילים - 'אשרי'.

אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' (מזמור קיט). אשרי איש ירא את ה' במצוותיו חפץ מאד (קיא). אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה (פד). אשרי אדם עוז לו בך מסילות בלבבם (שם). אשרי אדם בוטח בך (שם). אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו

עשיית תורה ומצוות בכדי לעשות רצונו יתברך

בסגנון התורה באים לקיים את המצוות משום ציווי ה' והחוב לשמוע בקולו. בתהילים אנו מוצאים סגנון מחודש - לעשות רצונך אלקי חפצתי (מזמור מ). למדני לעשות רצונך (קמג). די לנו בכך שהוא רצון ה' בכדי לעשותם, גם דברים שלא ציווה אנו עושים. ואפילו מה שכתוב בפירוש אין אנו עושים אותם רק משום שציווה, אלא בגלל עצם הדבר שזהו רצונו יתברך.

ואכן אנו רואים שדוד המלך בא ללמוד מן המצוות את כללות הנהגתו. וכמו שכתוב במזמור קיט - נר לרגלי דברך ואור לנתיבתי - מפקודיך אתבונן על כן שנאתי כל אורח שקר - גם עדותיך שעשועי אנשי עצתי הדריכני בנתיב מצותיך כי בו חפצתי - כלומר שדוד מתפלל שהקב"ה ינחה אותו ב'נתיב' המצוות, דהיינו לא רק פעולות

המצוות שנאמרו בפירוש, אלא גם מה שניתן ללמוד ממצוות התורה על כללות ה'דרך' וה'נתיב' שרצון ה' שילך בה.

וזה נובע מכללות רוחו של דוד המלך, שחפץ לקיים את המצוות מפני שהם רצון ה', ולכן מבקש לקיים את המובן מתוך ההתבוננות בהם על פי רוח הדברים אף שלא נצטוונו עליהם. וכמו שכתב במסילת ישרים - כללו של דבר, בין כל מי שהאהבה ביניהם עזה באמת, לא יאמר לא נצטויתי יותר, די לי במה שנצטויתי בפירוש, אלא ממה שנצטווה ידון על דעת המצווה, וישתדל לעשות מה שיוכל לדון שיהיה לו לנחת (מסילת ישרים פרק יח).

וכמו שכתב החזון איש באיגרותיו - כל מצוות התורה וחוקיה ניתנו ללמוד מהן מלבד פרטי מצוותן, את חפץ ה' מאתנו בהנהגתנו, במעשה ובמחשבה ובסידור המושכלות בכל המושג אצלנו על פני האדמה ומה למדו חז"ל את תורת המידות, אם כי לא נתייחד להם דיבור מיוחד, אבל הן מעיקר כללות התורה הקדושה (ח"ג קסה).

הדרגות הרמות של השתוקקות להשי"ת

עוד יסוד נשגב שאנו למדים מספר תהילים על צורתו הנכונה של היהודי, הוא המדרגות הרמות באהבת ה' והשתוקקות אליו. כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלוקים. צמאה נפשי לאלוקים לא-ל חי מתי אבוא ואראה פני אלוקים (מזמור מב). אלוקים א-ל אתה אשחרך צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים. כן בקודש חזיתך לראות עוזך וכבודך (סג).

בתורה אין חיוב של 'צמאה לך נפשי', אבל יהודי החי עם הקב"ה ועם התורה בשלימות מגיע לצמאה לך נפשי. כך היא המציאות שנוצרת בלבו - ואני קירבת אלוקים לי טוב (עג). מה ידידות משכנותיך ה' צבאות. נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי (פד).

תהילים מבחן לדרגת האדם

אמרו חז"ל - הרואה ספר תהילים בחלום יצפה לחסידות (ברכות נו:). וברמח' - הנה ממה שיועיל הרבה לקנות החסידות, הוא גודל ההסתכלות ורוב ההתבוננות. כי כאשר ירבה האדם להתבונן על גודל רוממותו יתברך, ותכלית שלימותו - - והנה וודאי שיעזרהו לזה רוב ההתמדה והעיון במזמורי דוד המלך ע"ה וההתבוננות במאמריהם ועניינם, כי בהיותם כולם מלאים אהבה ויראה וכל מיני חסידות, הנה בהתבוננו בהם, לא ימנע מהתעורר בו התעוררות גדול לצאת בעקבותיו וללכת בדרכיו (מסילת ישרים פרק כא).

* וביד האדם למדוד את עצמו האם מצבו נכון לפי רוח התורה ורצון ה', לאור אמירותיו של דוד המלך בתהילים, האם גם הוא מרגיש כך. האם גם הוא יכול לומר 'ואני קירבת אלוקים לי טוב'. האם גם הוא היה אומר 'ברכי נפשי' ומכריז מתוך התרגשות 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך'. או שאומר זאת רק משום שכתוב כן בתהילים. אם דוד המלך לא היה אומר 'צמאה לך נפשי' האם הוא היה אומר זאת מעצמו. האם גם מלבו היה יוצא מזמורים כעין 'תהילה לדוד ארומםך אלוקי המלך'. כל עוד שלא הגיע לזה עדיין רבה העבודה לפניו.

יסודות בלבבם

קדושת המצוות

לפני יישוב עלינו להתבונן תחלה במהותם הפנימי של כל מצוות התורה, ואופן השגת תכליתם לרומם את האדם לדבקות באלקים חיים; "לשון מצוה פירוש לשון חיבור, כגודע לשון צוותא חדא. וזהו פירוש (שבת סג א) 'כל העושה מצוה כמאמרה', כפירושה של מצוה, שמתחבר עצמו על ידי כן להבורא יתברך שמו" (קדושת לוי וירא בפסוק ויאמר אל תשלח ידך אל הנער).

בדבר זה נבוכו עשתונותיהם של חכמי הפלוסופים למיניהם, הכיצד נוצר קשר והתחברות רוחנית באמצעות מעשים גשמיים, היתכן שבהנחתו על זרועו וראשו תפלין, שקלף הפרשיות והבתים עשויים מעור של בהמה שפלה, מתרומם האדם להשיג דבקות עליונה?

גילו לנו חכמי התורה בכלל ומארי דרוזין בפרט שהמצוות הם בסך הכל

בספר דעת תורה על שמות (כי ב') מגדיר ר' ירוחם זצ"ל כי התורה בעצם * מציאותה היא אהבה, הגם שכל מצות התורה מצוים אנו לקיימן באהבה אמנם זה ענין במעשה המצוה ולא מעצם מציאותה כי המצוות הלא הן עול וגזירת מלך עלינו, אבל תורה היא אהבה עצמה. וכן הוא אמנם נוסח הברכה שמברכין על התורה "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת" שקאי על נתינת התורה בכל חלקיה, נכן מסיימין "ברוך אתה ה' אוהב עמו ישראל" ובמה - הלא זה בנתינת התורה.

ולפי מה שאמרנו נכונו דבריו עד מאד כי כאשר נצייר לפנינו עד היכן היינו מגששים באפילה בלי אור התורה ועד כמה היינו מתעצבים מבילתי יכולת להשיג פשר סוד הבריאה ותכלית חייו בתוכה, אז נכיר כי אין אהבה רבה מזו שהקב"ה מפענח תעלומות ומראה מקום עונג לנפשנו ונועם לחיינו על ידי נתינת התורה, ושפיר קאמר "שהתורה היא אהבה עצמה".

וזוהו עומק דברי הסבא מקעלס הגרשי"ז זצ"ל שביאר מאמרם ז"ל (סוטה י"ד). תורה תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, כי עיקר מתן תורה היא גמילות חסד לאדם, ללמדו אומנות אשר יחיה בה חיי עד לנצח נצחים בעונג ועדן אשר יעין לא ראתה אלוקים זולתך וגו' (ישעיה ס"ד ג) היש גמ"ח גדול יותר מזה. ולכן נכתב בתורה בראשונה ואחרונה טובות גשמיות מגמ"ח עם אדם ומשה וכו', ומזה נבין כי כל התורה היא גמ"ח עם האדם אשר אהב בלי תכלית... (ועי' במהר"ל נתיבות עולם נתיב התורה פרק ז').

והנה ברור כי מי שמרגיש אהבת השי"ת אליו בנתינת התורה הוא יתעורר לאהוב את ה' כמים הפנים אל הפנים והאופן להראות אהבתנו אליו הוא על ידי שנעסוק בתורתו בביגעה רבה כעל חפץ שקבלנו מרוב אהבת הנותן אלינו. ובזה מקיימים בעצמנו קבלת התורה מאהבה. וכפי אשר נתינת התורה היא נשיקה מאתו יתברך כמו שביארו חז"ל עה"פ בשיר השירים (א ב') ישקני מנשיקות פיהו דקאי על מתן תורה, כן העסק בלימודה הוא השבת נשיקה אליו מרוב אהבתנו לה' ותורתו. וזהו כגלגל החזור כי כאשר ישראל מרבים בלימוד התורה תתעורר אהבתם אליו יותר ומכירים טובתו יותר, והקב"ה מראה חיבתו אלינו לגלות לנו עוד מסודותיו, וחוזר חלילה.

והדבר מפורש בספרי הביאו הרמב"ם בספר המצות (מ"ע ג') וז"ל: היא שצונו באהבתו יתעלה וזה שנחשוב ונתבונן במצותיו ובמאמריו ופעולותיו עד שנשיגהו ונהנה בהשגתו בתכלית ההנאה וזאת היא האהבה המחוייבת, ולשון ספרי לפי שנאמר ואהבת את ה' אלוקיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד

כלים חיצוניים להכיל את האור הפנימי של רצון העליון, כי הוא אמר ויהי הוא צוה לעשותם, ועל ידי מעשה המצוה הננו מתקשרים ומתדבקים אל המצוה ית"ש, כאמרנו. בברכת המצוות: "אשר קדשנו במצותיו וצונו", כלומר דלפי שהוא ית"ש צוה על הדבר הזה יש בו משום קדושה ואנו מתקדשים בעשייתו. ונכלל בנוסח זה גם ההוראה לדעת שתכלית מעשה המצוה היא להתקדש על ידה, אשר קדשנו במצותיו.

מובן מזה דבהיות ועיקר הקדושה היא בהמשכת אור הפנימי של המצוה, אם כן כמה שהוא משקיע דעתו ומחשבתו בפנימיות המצוה, כך הוא זוכה יותר להטהר ולהתקדש בקדושתה העליונה. "וכמו נשמת האדם שהוצרכה להתלבש בגוף החומרי לירד לעולם הזה, כן ענין התורה וכן המצוה, יש לה גוף דהיינו

47 בחינת המעשה, ויש לה נשמה דהיינו הכוונה שאדם מכין בה לעשותה כתקונה, ואם נעשה בלא כונה הצריכה תהיה כגוף בלא נשמה. ולזה אמר (דברים ח א) 'כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון' דהיינו כל המצוה בשלימותה עם הכוונה והחיות שלה" וכו' (לקוטי תורה להארי"י)

מצוות צריכות כוונה

48 וכתב השפת אמת (ליקוטים ש"ס ר"ה כח ב) שאף למאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה, היינו דוקא מבחינת קדושתה העצמית של מעשה המצוה, לא כן בנוגע לקדושת האדם העושה. ובלשוננו: "אך להיות נקרא על שם העושה וודאי אינו בלי, כוונה ורצון והכנה לעשותה כרצונו יתברך, ומצות אין צריכות כוונה לשלימותן בעצמם, שבאמת בכל מעשה המצוה גופה בלי כוונה העושה נעשה מזה ענין גבוה, שכך תלה הקב"ה דברים עליונים במעשה התחתונים, אבל להאדם נצרך הכוונה להיות נרבה להשי"ת על ידי המצוה, שזה עיקר תכלית המצוה".

שלום

שבועות

נתיבות

וזה יסוד גדול בעבודת ה'. שכאשר יהיה מקיים מצוה, כגון שמחמץ בציצית או מניח תפילין, אף אם אין לו כשעה זו הארת הרעת ורגשי הלב, הרי עצם קיום המצוה שזוכה לקיים את רצון ה' צריך להיות אצלו התענוג הגדול ביותר מכל התענוגים. וע"ז הוא מברך ברוך אתה ה' אלהינו אשר קרשנו במצותינו ורצונו הודי' על עצם הוצ' שהוא מקיים את צווי השי"ת. ובאמת כלום יש תענוג גדול מזה שבשר ודם קרץ מחומר וזכה לקיים את רצון השי"ת. ולהתענוג בציצית או להיות תפילין, הלא עצם קיום המצוה היא הוצ' הגדולה ביותר עבורו, וכשהוא מניע לרגש הזה הלא זה באמת התענוג הגדול ביותר מכל התענוגים, מה שזוכה לקיים את רצון השי"ת. וכדאיתא ממרן מקוברין וי"ע שבכל פעולה שיהודי עושה צריך להכניס שמחה והתעוררות בלבו מזה שהולך לקיים רצונו ית'.

וכן כאשר ירגש להחלל, אף אם אין לו הארת הרעת ורגשי הלב, צריך להתמלא שמחה ותענוג ממה שזוכה להזכיר את שם השי"ת, וכמו שאמר מרן אדמו"ר בד"ש וי"ע, צהלה ורנה לזכר מלכותו, איש יהודי צריך להיות מלא שמחה וצהלה ממה שזוכה להזכיר את שם השם, ברוך אתה ה', זו צריכה להיות השמחה הגדולה ביותר אצלו. שהוא בשר ודם וזכה להזכיר את שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. כמ"כ בכזא ש"ק ומוחו ולבו אטומים מבלי הארת הרעת ורגשי הלב, עליו להתעמק בגדול הוצ' שזוכה לשבת קודש, אשר בני וכן בני ישראל אות היא לעולם, וישמחו במלכותך שומרי שבת, מ"י לשמחה בזה שזכה להיות משומרי שבת כפשוטו, אשר מי ידמה לו, וצריך שיתמלא שמחה והתלהבות ובתענוג

באר החיים

55 להורות שכדי לזכות לקבלת התורה צריך לשפוך הרבה תפילות ובקשות. וראה בכ"פ החיים' (תצד לד) שהפליג מאד בסגולת אמירת ולימוד ספר תהלים בחג השבועות, וז"ל. והיום הקדוש יומא דהילולא דיליה, עוד יעלה לרצון ביותר אמירת תהילותיו. וכן כתב ב"ב איש חי

(שנה א במדבר ד) שנוהגים לומר כל ספר תהלים בחג השבועות.

49 מעשה המצוה מצד עצמה גבוהה ונשגבה עד למאד, וכאשר האדם העושה מכניס בה כל מהותו, כל כולו שקוע בה בדעתו ומחשבתו ולהט נשמתו, נעשה אף הוא דבק אל המצוה ועולה עמה למקור שורשה במרומים. לא כן בעשותו אותה כמצות אנשים מלומדה, כפעולה גופנית ללא נשמה, שאז אף אם המצוה כשלעצמה גם בלי כוונה היא העולה למעלה בתיקון העולמות, אבל האדם שלא נקשר אל המצוה נשאר למטה בשפלותו.

50 זו סיבה למה שאנו רואים אנשים רבים המלאים מצוות כרמון וכל זאת אינם מתעלים, כי העיקר חסר להם, דהיינו הפנימיות והחיות של המצוה, בהיותם עושים אותה בפעולה גופנית ללא כוונה ודבקות המחשבה הרי המצוה כגוף בלא נשמה, ואין בה כדי להפיק בהם רוח החיים דקדושה. על זה אנו מבקשים: "קדשנו במצותיך", שנזכה למצות ה' ברה מאירת עינים באופן שתקדש אותנו.

עליך כיהודי לדעת שהפעולה הזאת, שאתה עושה הוא חסד לילדי ישראל, גם אם הם ילדים שלך, ואם בזמן ההליכה הזאת בבוקר, תכוון לשם מצות חסד, הלא תקיים בכל פסיעה מצות חסד!

וסיים רבי שלום, שכאן נפתח לו שער חדש במבט הנכון על החיים, ומני אז כאשר פנה לעשות דבר-מה לצורך הבית, כמו אפילו שאיבת מים לשתיית בני הבית, לא הלך סתם לעשות את פעולת הבאת המים, אלא התכוון שהוא הולך לעשות מצות חסד ע"י הבאת המים לבני ביתו, וכך החל להתכוון בכל דבר שעשה בביתו. [סיפור זה שמעתי פעמים רבות מאבי מו"ר שליט"א, כשהוא מספר זאת תמיד בהתרגשות עצומה, הגורמת להתעוררות גדולה בכל פעם מחדש].

Aggadah R. Bernstein.

53 The principle of osek b'mitzvah teaches that each mitzvah deserves its time, space and attention. Perhaps the problem begins when we relate to mitzvos as parts of our schedule, as boxes to be checked off, rather than as experiences to educate and elevate us. We may sometimes perform mitzvos as if they are tasks to be done and no more, yet that itself can breed a self-fulfilling cycle. For what we get out of the mitzvos depends on what we put into them. We cannot reasonably expect to perform them by rote and then be inspired by them.

To be sure, the obligation has been fulfilled through the act alone, and the basic spiritual effect of the mitzvah has happened. Yet, if we give each mitzvah the attention it deserves, we can tap into the overwhelming spiritual power latent within these daily actions, and transform them into enlivening and empowering spiritual encounters.

מתנת בעצרת על פירות האילן חיים רפא

54 ואם כן אפשר לבאר גם בנוגע לחג השבועות באופן זה דבאמת טובה גדולה היא לנו מה שקבע הקב"ה היום טוב של שבועות ליום הדין והוא כדי להרבות זכויותינו ולדון אותנו במצב הכי נעלה שלנו. כי הנה החג נקבע דוקא לשמחה של תורה וכמו שכי' רש"י שם בפסחים (ס"ה:) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם זייל שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנוח ומקובל יום זה שניתנה תורה בו, עכ"ל. הרי שבשמחת יו"ט ביום זה אנו מקבלים על עצמינו כל התורה כולה ללמוד וללמד לשמור ולעשות כאשר עשו אבותינו בהר סיני קבלה אמיתית בלב שלם מתוך שמחה גדולה של שזכו לכך. האם יש קבלת עול מלכות שמים גדולה מזו! האם יש מדרגה רמה ונשגבה לישראל גבוהה מזו! ובמצב כזה דוקא רצה הקב"ה לדון את ישראל כדי להוציא לאור משפטינו איום ונורא.

ועל פי דרכנו מבוארים דברי הירושלמי הנ"ל כמין חומר כי ברי"ה העבודה היא ליכנס לפני ה' על ידי עבודת המלכיות ועל ידי זה זוכים בדין כאילו נבראתם בריה חדשה. וכן בעצרת העבודה היא לקבל עול תורה שעל ידי זה נחשב כאילו לא חטאתם מימכם ודברים אלו מרומזים בפסוקים של קרבנות היום כי הן הן עיקר עבודת היום ותכליתה היא שנזכה בדין בימים אלו.